

Återrapportering av lämnade viktigare yttranden från SGU, kvartal 2 2015

Sveriges geologiska undersökning (SGU) ska enligt regleringsbrev för 2015 sammanställa och redovisa ärenden av större betydelse som handläggs inom remissverksamheten. Redovisning till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) ska ske en gång varje kvartal.

SGU har i anledning av Regeringens uppdrag fastställt fyra kriterier mot vilka remissärenden ska ställas för att bedöma om remissvaren kan anses vara av större betydelse. De ärenden som SGU återrapporterar svarar upp mot ett eller flera av dessa kriterier. Kriterierna är de följande:

- principiella frågor ur geologisk eller juridisk synvinkel eller på annat sätt principiella frågor för SGUs verksamhet,
- lagstiftningsfrågor som berör SGUs politikområden,
- ärenden av nationell betydelse, samt
- ärenden med betydelse för den regionala utvecklingen.

Återrapporteringen i varje ärende följer i huvudsak följande systematik. Inledningsvis sammanfattas den frågeställning SGU har haft att ta ställning till. Därefter sammanfattas relevanta delar av ärendets beredning och SGUs eventuella ställningstagande och sist återges de effekter som SGU anser att svaret kan förväntas ge i samhället.

Remissvaren i fulltext kan begäras ut hos SGU:

Grundvatten

33-2156/2015, 33-2164/2015, 33-2167/2015, 33-2178/2015 samt 33-2193/2015

– Samråd rörande vattenmyndigheternas förslag till förvaltningsplaner, åtgärdsprogram, miljö kvalitetsnormer och miljökonsekvensbeskrivningar

Frågeställning : Vattenmyndigheten har ett regeringsuppdrag att redovisa upplägget och resultatet i vattenförvaltningsarbetet. SGU har ur ett grundvattenperspektiv lämnat synpunkter på Vattenmyndighetens översända material ur ett .

Sammanfattning: SGU finner det positivt att åtgärdsarbetet har tagit ett kliv framåt med införandet av åtgärdsområdessammanställningar, vilket möjliggör att bättre visa sambandet mellan riskbedömning, åtgärdsbehov och fysiska åtgärder. Samtidigt anser SGU att förvaltningsplanerna och åtgärdsprogrammen fortfarande allvarligt avviker från bestämmelserna i vattenförvaltningsförordningen och ramdirektivet. Det handlar om brister i följande delar:

- Övervakningen, som är grunden till arbetet, är mycket bristfällig
- Miljökvalitetsnormerna är inte satta enligt SGUs föreskrifter
- Åtgärdena återspeglar inte åtgärdsbehovet för den enskilda grundvattenförekomsten och svarar inte mot ett specifikt miljöproblem

Samhällseffekter: Det är SGUs förhoppning att myndighetens synpunkter leder till att grundvattendirektivet, vattenförvaltningsförordningen och SGUs föreskrifter tillämpas på ett enligt SGU mer korrekt sätt i vattenmyndigheternas arbete, vilket kommer att bidra till att miljökvalitetsmålet om grundvatten av god kvalitet kan uppnås i kommande förvaltningscykler.

Miljö

33-840/2015 – Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2015 - fokusområden.

Frågeställning: Som en del i den samlade fördjupade utvärderingen (FU15) har Naturvårdsverket översänt ett remissärende till SGU och andra berörda myndigheter. I ärendet lyfts tre fokusområden för djupare analys fram. Dessa är *Hållbar konsumtion*, *Näringslivets miljöarbete* och *Hållbara städer*. Remissen avser de tre underlagsrapporter som tagits fram inom respektive fokusområden.

Sammanfattning: Rapporten om *Hållbar konsumtion* anser SGU är väl skriven och konsekvent i sitt upplägg, och SGU ser positivt på de analyser och förslag som presenteras i rapporten. Rapporten utgår från ett konsumtionsperspektiv och SGU påpekar i sitt remissvar den stora betydelsen av att genom styrmedel och informationsinsatser även påverka produktionsledet. SGU instämmer huvudsakligen i den analys av dagens situation som görs i rapporten om *Näringslivets miljöarbete*. SGU efterfrågar en tydligare beskrivning av den samhällsomställning som behövs och anser exempelvis att tjänster som reparation, återanvändning och återvinning behöver stimuleras. Vad gäller *Hållbara städer* ser SGU genomgående positivt på de olika delarna i rapporten och de rekommendationer och förslag som ges, men påpekar att det behövs ett större fokus på att beakta grundläggande geologiska och hydrogeologiska faktorer.

Samhällseffekter: Störst betydelse av de svar SGU givit förväntas synpunkterna på rapporten om *Hållbara städer* ha där kompletteringar och andra förslag givits som är relaterade till planeringsprocesserna utgående från SGUs ansvarsområden inom geologi, grundvatten och miljö.

33-1270/2015 – Remiss angående bedömningen av underlag om riksintressen för anläggningar för vattenförsörjningen – med inriktning på informationssäkerhet och sekretess.

Frågeställning: Havs- och Vattenmyndigheten har till SGU och ett få antal andra myndigheter i remiss ställt frågan om hur detaljerat material kring vattentäkter/vattenförsörjning kan presenteras i ett underlag för riksintresse.

Sammanfattning: SGU anser att det samlade materialet pekar ut de allra viktigaste områdena för svensk vattenförsörjning. Att samla denna information, med så pass detaljerade kartor där överföringsledningar, intagsområden för ytvatten, infiltrationsbassänger, brunnsområden m.m. med lätthet kan identifieras, tillsammans med en detaljerad teknisk beskrivning över funktion och ”vattnets väg” vid varje vattenverk är enligt SGUs uppfattning för noggrann för att vara allmän information. Visserligen kan sannolikt stora delar eller all denna information insamlas genom sammanvägning av ett antal olika informationskällor som till exempel vattenskyddsområden, kommunala hemsidor och publika kartor, men att utföra en insamling och informationskoncentration för alla de nu berörda områdena är tidsödande. SGUs bedömning är att denna information, i samlad och lättillgänglig form, kan innebära fara för rikets säkerhet. SGU anser emellertid att det borde vara möjligt att skapa två versioner av beskrivningen av riksintresset, dels en allmän publik version, och dels en mer detaljerad, med mer information om teknisk utformning etc. Den mer detaljerade informationen bör kunna finnas tillgänglig efter förfrågan ställd till länsstyrelse eller till HaV.

De föreslagna områdena för riksintresse för vattenförsörjningen är i föreliggande form i allmänhet små områden. SGU anser att en redovisning där i princip hela det område som utgör den yt- eller grundvattenbildande ytan till vattenverket redovisas inklusive (men utan att särskilt markera) brunnar, vattenverk och överföringsledningar, är att föredra. För ytvattentäkter innebär detta att hela eller stora delar av sjön/ån/älven kommer att tas med, och för grundvattenförekomster hela eller stora delar av grundvattenmagasinet. Detta säkerställer att de känsliga detaljerna i vattenförsörjningskedjan anonymiseras. Dessutom kommer skyddet för den vattenförsörjande resursen till vattenverken få ett utökat och stärkt skydd. Att kunna peka ut och långsiktigt skydda hela den vattenförsörjande resursen är enligt SGU minst lika viktigt som att själva anläggningarna har ett bra skydd.

Samhällseffekter: SGU anser att det är bra att frågan om riksintresse för vattenförsörjningen diskuteras, men att ett utpekande av dessa inte får leda till att information om känsliga tekniska installationer för vattenförsörjningen görs publika utan att riksintresset ska omfatta det område som är viktigt att skydda för den långsiktiga vattenförsörjningen. .

33-515/2015 - Remiss gällande förslag till nya föreskrifter om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel samt föreskrifter om spridning av vissa biocidprodukter, som ersätter Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av bekämpningsmedel

Frågeställning : SGU har av Naturvårdsverket remitterats förslag på nya föreskrifter om hantering av växtskyddsmedel och biocidprodukter.

Sammanfattning: Naturvårdsverket har föreslagit helt nya föreskrifter som ska ersätta tidigare föreskrifter om bekämpningsmedel. De nya förslagen ska göra det enklare att hantera frågorna än vad de äldre föreskrifterna medgav. SGU yttrar sig i ärendet enbart över frågorna om växtskydd och anför huvudsakligen att Naturvårdsverket tycks sakna kunskap och förståelse för att grundvatten hör samman med det synliga vattnet och att föreskrifterna inte tar hänsyn till det. Till exempel saknas regler om skyddsavstånd med syfte att säkra grundvattnet då frågor om bl a jordarter inte regleras i föreskrifterna.

Samhällseffekter: Med en sammanhållen vattenförvaltning kan vattentillgången tryggas i vederbörlig omfattning vilket gagnar samhällets hushållning med vattenresurserna på ett nationellt plan.

Departement

33-419/2015 – Boverkets förslag till strategi för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö

Frågeställning : SGU har översänts Boverkets förslag på strategi om hur miljö kvalitetsmålet ska uppnås . Förslaget går ut på att ett antal etappmål och åtgärder inom olika teman som bebyggelse, transporter, energi m.m. ska uppnås och genomföras.

Sammanfattning: I Boverkets rapport redovisas fyra förslag till åtgärder och idéer om vad som kan åstadkommas med befintliga styrmedel men även med nya styrmedel. SGU delar många av Boverkets synpunkter, bl a frågan om att översiktsplanen bör ges en mer strategisk planeringsfunktion men ser samtidigt att de geologiska bedömningarna i strategin kan behandlas på ett mer utförligt sätt. Den centrala frågan om byggande måste också ta hänsyn till hållbart mark- och vattenutnyttjandet. Byggandet måste anpassas efter geologin för att undvika målkonflikter. SGU föreslår i remissvaret en ytterligare åtgärd för att komma tillrätta med problemen; en vägledning för att bedöma risker och byggbarhet med avseende på mark- och vattenförhållanden.

Samhällseffekter: SGUs svar kan bidra till att miljö kvalitetsmålet en God bebyggd miljö förvaltas på ett bättre sätt.

33-868/2015 – Underlag till kontrollstation 2015 anpassning till ett förändrat klimat.

Frågeställning: SMHI har på uppdrag av regeringen, kartlagt vad som har gjorts sedan Klimat- och sårbarhetsutredningen år 2007. Uppdraget har inneburit att sammanställa kunskap om nuvarande och framtida risker och konsekvenser för samhället av ett förändrat klimat. Utredningen har beskrivit behoven och lämnat förslag på åtgärder för anpassning av olika delar av samhället.

Sammanfattning: SGU anser att SGUs roll inom klimatanpassningsarbetet har underskattats i utredningen. Den kompetens som finns och de underlag som SGU tar fram inom grundvatten, jordarter och maringeologi måste tas tillvara på ett bättre sätt. SGU måste därför bland annat få i uppdrag att utföra en utökad miljöövervakning för att kunna följa upp effekterna av klimatförändringarna och även få ett större ansvar för frågor gällande kustzonsplanering och kusterosionsfrågor. SGU bedömer att med ytterligare 19 miljoner kronor per år kan ett ännu bättre underlag tas fram.

Samhällseffekter: Genom de nya förslag och förslag till ändringar som SGU har föreslaget bedömer SGU att risken för kostsamma och felaktiga prioriteringar och beslut kommer att minska genom ännu bättre och mer detaljerade underlag.

Övriga

33-918/2015 – Ang. Svensk Kärnbränslehantering AB:s ansökan om tillstånd till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall.

Frågeställning: SGU har av mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt beretts tillfälle att yttra sig över huruvida ansökan nu är komplett samt i förekommande fall framställa yrkanden om komplettering eller avvisning.

Sammanfattning: SGU anser att ansökan är väl strukturerad. De grundvattenrelaterade frågorna är väl omhändertagna och SGU har fått bra svar på myndighetens tidigare remissynpunkter som rör grundvatten. SGU har dock vissa synpunkter på de delar av ansökan som rör seismologi.

Samhällseffekter: Bättre och fler undersökningar ger förhoppningsvis ett bättre beslutsunderlag i tillståndsprocessen.

33-589/2015 - Remiss vidrörande medlemsförslag A 1618 om ökat nordiskt samarbete för att trygga de nordiska vattenresurserna

Frågeställning : SGU har av Nordiska rådet fått i remiss att besvara hur myndigheten ser på rådets förslag om att föreslå tre att-satser till de nordiska regeringscheferna. Attsatserna går ut på att de nordiska länderna ska koordinera sitt vattenförvaltningsarbete, att arbetet ska ges högsta prioritet och att det nordiska

vattenförvaltningsarbetets know-how inom området ska marknadsföras till övriga länder.

Sammanfattning: I remisshandlingen beskrivs det nordiska vattenförvaltningsarbetet och huvudsakligen de direktiv det vilar på och vilka krav som kan ställas på det fortsatta arbetet och att Norden har goda möjligheter att dela med sig av sitt kunnande. SGU framför i sitt svar att myndigheten inte helt delar rådets uppfattning då Sverige visserligen har gott om grundvatten, som även framförs i remisshandlingen, men att det i sig inte innebär att Sverige (och Norden) har tillräcklig kunskap att dela med sig av till andra länder. SGU framför dock att mer forskning behövs inom området och att högskolor och universitet i högre omfattning borde delta i detta arbete och att utöver de teman som föreslås i rådets förslag även grundvatten bör omfattas av det föreslagna arbetet.

Samhällseffekter: Ett bättre underlag till Nordiska rådets förslag ger en bättre genomarbetad vattenförvaltningspolitik.

Beslut i detta ärende har fattats av t.j.f. generaldirektör.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även adjungerade professorn Lars-Ove Lång, statsgeologerna Jenny McCarthy, Emil Vikberg, Mattias Gustafsson, Nils Ohlanders, utredaren Peter Åkerhammar, avdelningschefen Anna Åberg och juristen Fredrik Bäck, den senare föredragande, deltagit.

Per Klingbjer

Fredrik Bäck